

Najčešće izgovarano ime u vinskih krugovima je ime rimskog cara Markusa Aurelijusa Probusa. Svaki vinar, svaki ljubitelj i poštovalac vina ima neku svoju verziju, novi detalj iz Probovog života o tome kako je jedan rimski imperator zasadio prvi čokot u Fruškoj gori, a Sremce naučio da prave vino. Jedna od najčešćih legendi kaže da je rimski car, budući da je rođen na ovim prostorima, izmakao kontroli rimskog senata i vino, koje je do tada bilo privilegija patricija krišom podario plebsu. Ogorčeni patriciji, verujući da običan narod treba da pije pivo, a ne vino, presudili su mu najstrožom kaznom, a vinograde, koji su pod njegovo ingerencijom zasađeni, pokušali da unušte. Mnoge jesu ali, kao što uvek biva, jednom posejano više se nije do kraja moglo iskoreniti i danas, zahvaljujući propustima rimskih vojnika koji su radili na unuštenju vinove loze, i hrabrosti pojedinaca, seljaka koji su ga krišom spasavali, naše Frušogorje živi vinski životom.

Ovo je legenda, a istinu, proverenu i zasnovanu na naučnim činjenicama podario nam je Pavle Popović, arheolog Muzeja Srema u Sremskoj Mitrovici i istinski znalac života i dela Velikog Marcusa Aureliusa Probusa.

-Marko Aurelije Prob (Marcus Aurelius Probus) rodio se 232. godine u Sirmijumu. Njegov otac, Maximus je bio vojnik (prvo centurion, a posle najviši oficir u legiji), tako da je i Prob, kako mu je nalagala tradicija, izabrao vojnički poziv. Ali, desilo se da je Prob oslobodio iz zarobljenštva nekog rođaka cara Publije Licinije Valerijana (253-260), posle čega ga je car imenovao tribunom, uprkos Hadrijanovoj odredbi po kojoj se čast nije smela dodeljivati još golobradim mladićima. Car Lucije Domicije Aurelijan (270-275) ga je takođe visoko cenio, i u jednom pismu upućenom Probu napisao je:

-Da ti pokažem kako uvažavam tvoje zasluge, predajem ti zapovedništvo nad izabranom vojskom koju sam i sam u svoje vreme primio od Klaudija. Čudnom srećom zapovedništvo nad izabranom vojskom uvek je donosilo vođi carsku titulu.

Predskazanje se obistinilo. Prob je postao car kada je imao 44 godine. Bio je odličan vojskovođa oštrog uma, a imao je i političkog dara. Nastavio je da vodi spoljnu politiku svojih prethodnika, careva Klaudija II Gotskog i Aurelijana, i završio je restauraciju Rimske imperije, koju su oni započeli. Pošto je posle niza ratnih operacija potpuno osigurao granice Imperije od varvarskih plemena, Prob se okrenuo stabilizovanju države i unapređenju poljoprivrede. Svojim zalaganjem uticao je da se poveća plodnost zemljišta isušivanjem močvara istočno od Sirmijuma i prokopao odvodni kanal Jarčinu, koji se punih XVII vekova kasnije, koristi.

Ono što je za nas trenutno najinteresantnije, počeo je da uvodi gajenje jedne nove poljoprivredne kulture u našim krajevima – vinove loze, čiji su prvi čokoti zasađeni na brdu Alma

mons (u prevodu Blagородno brdo), kod Sirmijuma (kod sela Šuljam).

Probovi vojnici su u mirnodoblje popravljali puteve i tvrđave, gradili hramove, radili na regulisanju rečnih tokova, isušivanju močvara...Pri tom, širom Galije, Panonije i Mezije, sadili su vinograde, do danas sačuvane i poznate kao rajnsko i sremsko-fruškogorsko, odnosno smederevsko vinogorje.

U Rimskom carstvu privilegiju proizvodnje vina imala je današnja Italija, a bilo je uvoženo i iz Grčke. Ostale zemlje, provincije i kolonije, nisu imale razvijenu poljoprivredu, pogotovo vinarstvo. Od italijanskih vina bila su poznata masik, falernak i cekubak, a od grčkih hijack i lezbak. Vino se pilo mešano sa vodom i rashlađeno snegom. Drugo omiljeno piće kod Rimljana bilo je mulsum, neka vrsta medovine. Pijanke su trajale noćima, a za glavešinu gozbe birao se arbiter bibendi, magister ili rex convivii. Bogate Rimljane, za vreme gozbe zabavljali su muzičari, igrači i lakrdijaši, pelivani, mimičari i drugi, a u obrazovanijem društvu, zabavljači su bili recitatori. Prob je sve to promenio, tako što je u kontinentalni deo Evrope doneo biljku koja je do tada rasla samo na Mediteranu.

Ali, rimski vojnici su bili spremni za rat, bogat plen i zaradu, koji su uz njega išli, ne i za mir. Godine 282, kada se Prob nalazio u Sirmijumu, legije koje su zasadile fruškogorske brežuljke vinovom lozom trebale su da isuše neku močvaru u blizini Sirmijuma, a vodu sprovedu u Savu, pošto su prokopali kanal. Ogorčeni obavezama koje im je Prob nametnuo, vojnici su ubili svog cara in turrem ferratam, u Gvozdenoj kuli, koja se verovatno nalazila na sirmijumskoj stani bedema.

I kako to uvek biva, posle učinjenog, vojnici su se pokajali, i podigli na carevom grobu veliki spomenik na kome je pisalo: "Ovde počiva car Prob, muž zaista izvrstan, koji je savladao sve varvarske narode i sve tirane". U tekstu se krila igra reči, jer **PROBUS** na latinskom jeziku znači, pošten, čestit.

A jedan njegov savremenik ga je ovako oplakao: "Dobri bogovi, šta li vam toliko zgreši rimska država da joj otmete takvog vladara".

Kada je ubijen Prob je imao pedeset godina i svega šest godina "imperatorskog staža". Car Prob nam je ostavio mnogo, i tragovi njegovog delanja vidljivi su do danas. Ali, car nam je ostavio i večnu nedoumicu, šta bi bilo da je bilo drugačije, da je duže poživio, vladao i da je, na kraju krajeva, bio shvaćen?